

Social and Cultural Influences In The Improvement Of Urban Community Cohesion (A Case Study: Rasht City)

Samira Nakhjavani¹, Arash Saghafi Asl²

(Receipt: 2024.06.17- Acceptance: 2024.06.23)

Abstract

The social and cultural effects of urban excellence as a strategic initiative for cities that helps them grow more and has affected the cohesion of the urban community. Therefore, improving community cohesion in Rasht city requires finding indicators and influential factors and establishing communication between them. The research is applied in terms of purpose and descriptive-analytical in terms of nature and method. The statistical population of this research includes all the citizens living in Rasht city, whose number is equal to 679,995 people based on the census of 2016, and the required sample size of 384 people was determined using Cochran's formula. In order to analyze the issue, a framework of 6 indicators of urban excellence in the form of 37 items and 3 indicators of community cohesion in the form of 13 items was compiled and selected based on the studies of other researchers. After completing the questionnaires and collected data, it was analyzed using SPSS and EXCEL software, one-sample T-tests and multivariate regression. In such a way that out of 6 excellence indicators, only 1 quality of life indicator with an average of 3.01 has a favorable situation and the rest of the indicators are in an unfavorable situation. The results of multivariate regression showed that there is a significant relationship between the effects of excellence and community cohesion according to the meaning level (0.001); The effects of excellence on the community cohesion of Rasht city have been significant. Among them, the quality of life index with a beta value of 0.534 had the greatest impact and the environmental sustainability index with a beta coefficient of 0.102 had the least impact on the community cohesion of Rasht city.

Key Words: Social And Cultural Effects, Urban Excellence, Urban Community Cohesion, Rasht city.

1. Master of Urban Design, Department of Art, Faculty of Technical Engineering, Seraj Non-Profit Institute, Tabriz, Iran.nakhjavanisamira@gmail.com

2.Department Of Urban Planning, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran. (Corresponding Author: a.saghafi@iaut.ac.ir)

تأثیرات اجتماعی و فرهنگی در تعالی انسجام اجتماعی شهری (مطالعه پژوهی: شهر رشت)

سمیرا نجوانی^۱؛ آرش تقفی اصل^۲

(دریافت: ۱۴۰۳/۰۳/۲۸ - پذیرش نهایی: ۱۴۰۳/۰۴/۰۳)

چکیده

تأثیرات اجتماعی و فرهنگی تعالی شهری به عنوان یک ابتکار عمل راهبردی برای شهرهایی است که به بالندگی بیشتر آن‌ها کمک می‌کند و انسجام اجتماعی شهری را تحت تأثیر بیشتر خود قرار داده است. از این رو ارتقاء انسجام اجتماعی در شهر رشت نیازمند یافتن شاخص‌ها و عوامل تأثیرگذار و برقراری ارتباط بین آن‌ها است. پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر ماهیت و روش، توصیفی - تحلیلی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه شهروندان ساکن در شهر رشت است که تعداد آن‌ها براساس سرشماری سال ۱۳۹۵ برابر با ۶۷۹۹۹۵ نفر بوده است که با استفاده از فرمول کوکران حجم نمونه مورد نیاز ۳۸۴ نفر تعیین شد. به منظور تحلیل موضوع، چارچوبی از ۶ شاخص تعالی شهری در قالب ۳۷ آیتم و ۳ شاخص انسجام اجتماعی در قالب ۱۳ آیتم به صورت تلفیقی براساس مطالعات سایر پژوهشگران تدوین و انتخاب شد. پس از تکمیل پرسش‌نامه‌ها و داده‌های گردآوری شده، با استفاده از نرم افزارهای SPSS و EXCEL و آزمون‌های آماری T تک نمونه‌ای و رگرسیون چندمتغیره مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. به گونه‌ای که از ۶ شاخص تعالی، فقط ۱ شاخص کیفیت زندگی با میانگین ۳/۰۱ دارای وضعیت مطلوب است و مابقی شاخص‌ها در وضعیت نامطلوبی قرار دارند. نتایج رگرسیون چندمتغیره نشان داد که بین اثرات تعالی و انسجام اجتماعی با توجه به سطح معنی (۰/۰۰۱)، رابطه معنی‌داری وجود دارد؛ اثرات تعالی بر انسجام اجتماعی شهر رشت چشمگیر بوده است. که در این بین شاخص کیفیت زندگی با مقدار بتای ۰/۵۳۴ بیشترین تأثیر و شاخص پایداری زیست‌محیطی با ضریب بتای ۰/۱۰۲ کمترین تأثیر را بر انسجام اجتماعی شهر رشت داشته است.

واژه‌های کلیدی: تأثیرات اجتماعی و فرهنگی، تعالی شهری، انسجام اجتماعی شهری، شهر رشت.

۱. کارشناسی ارشد طراحی شهری، گروه هنر، دانشکده فنی مهندسی، مؤسسه غیرانتفاعی سراج، تبریز، ایران
nakhjavanisamira@gmail.com

۲. گروه شهرسازی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران. (نویسنده مسئول: a.saghafi@iaut.ac.ir)

مقدمه

انسجام اجتماعی به عنوان یکی از مؤلفه‌های اساسی توسعه پایدار شهری، نقش مهمی در بهبود کیفیت زندگی شهروندان و ایجاد جوامع پایدار و مقاوم در برابر بحران‌ها دارد. مفهوم انسجام اجتماعی به همبستگی و همکاری بین اعضای جامعه برای دستیابی به اهداف مشترک اشاره دارد و شامل عناصر مختلفی نظیر اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی، حمایت اجتماعی و هویت جمعی می‌شود [۱]. شهر رشت، به عنوان یکی از شهرهای تاریخی و فرهنگی ایران، با تاریخچه‌ای غنی از فرهنگ، هنر و ترکیب متنوعی از اقوام و گروه‌های اجتماعی، بستری مناسب برای مطالعه انسجام اجتماعی فراهم می‌آورد. این شهر به دلیل موقعیت جغرافیایی و فرهنگی خود، ویژگی‌های منحصر به فردی دارد که می‌تواند تأثیرات اجتماعی و فرهنگی بر انسجام اجتماعی را به خوبی نشان دهد [۲]. مطالعات پیشین نشان می‌دهند که عوامل اجتماعی و فرهنگی نقش بسزایی در تقویت یا تضعیف انسجام اجتماعی ایفا می‌کنند. برای مثال، سنت‌ها و مراسم محلی می‌توانند به عنوان ابزارهایی برای تقویت همبستگی و همدلی بین اعضای جامعه عمل کنند. همچنین، مشارکت اجتماعی و اعتماد متقابل بین شهروندان و نهادهای شهری از جمله عواملی هستند که بر انسجام اجتماعی تأثیر می‌گذارند [۳]. انسجام اجتماعی به عنوان یک مفهوم پویا، نه تنها به حضور عوامل اجتماعی و فرهنگی مثبت بستگی دارد بلکه نیازمند تداوم و تقویت این عوامل در طول زمان است [۵]. یکی از مهمترین جنبه‌های انسجام اجتماعی، اعتماد اجتماعی است که به معنای اعتماد شهروندان به یکدیگر و نهادهای اجتماعی و دولتی است. در بسیاری از جوامع، اعتماد اجتماعی پایه‌ای برای همکاری و همبستگی بیشتر بین افراد است. مطالعات نشان داده‌اند که اعتماد اجتماعی بالا، موجب تقویت انسجام اجتماعی و افزایش مشارکت شهروندان در فعالیت‌های اجتماعی می‌شود [۱]. مشارکت اجتماعی نیز به عنوان یکی از عوامل کلیدی در ایجاد انسجام اجتماعی مورد توجه قرار گرفته است. مشارکت شهروندان در فعالیت‌های اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی می‌تواند به تقویت همبستگی و همدلی بین افراد کمک کند و احساس تعلق به جامعه را افزایش دهد. [۳]. هویت جمعی نیز از دیگر عواملی است که می‌تواند به تقویت انسجام اجتماعی کمک کند. هویت جمعی به معنای احساس تعلق به یک گروه یا جامعه خاص است که از طریق اشتراک در ارزش‌ها، باورها و سنت‌ها به وجود می‌آید. [۲]. همانطور که می‌دانیم، سه رکن توسعه پایدار عبارت است از: اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی که رشد و تعالی شهری نیز رابطه نزدیکی با آنها دارد. با توسعه فزاینده‌ی روند شهرنشینی در عصر کنونی، وابستگی توسعه پایدار به مدیریت موفقیت آمیز رشد شهری بیش از پیش آشکار می‌گردد [۳۰]. در واقع امروزه به دلیل مسائل گوناگون اجتماعی، اقتصادی و زیست

محیطی، انسجام اجتماعی در جوامع نیز با چالش‌های عمده ای مواجه شده است که در همه ابعاد بر تقاضای شهروندان برای برخورداری از محیط مناسب و با کیفیت تأثیر می‌گذارد [۲۰]. از این رو، ایجاد یک شهر زیست‌پذیر به عنوان یک تعهد بزرگ و پیچیده، نیازمند تشویق و حمایت ساکنان شهری از شاخص‌ها و مؤلفه‌های انسجام اجتماعی [۶] از جمله محیط ساخته شده، عدالت، استقرار و رفاه اجتماعی است تا بهبود کیفیت زندگی جامعه افزایش یابد. در نتیجه توسعه پایدار کشورها به شدت به برنامه‌ریزی، طراحی، اجرا و به‌روزرسانی مداوم پایداری و انسجام اجتماع شهرها و محله‌ها وابسته است [۲۸]. بنابراین، به نظر می‌رسد که ارتباط گسترده‌ای بین مفهوم تعالی شهری و رویکرد انسجام اجتماعی وجود دارد. رویکرد انسجام اجتماعی به معنای توانایی و قابلیت یک مکان برای تأمین نیازهای زندگی ساکنان، از جمله نیازهای مادی و غیرمادی، به منظور ارتقای کیفیت زندگی و ایجاد بستری برای تعالی توانمندی‌های عمومی شهروندان است [۱۴].

شهر رشت به عنوان پرجمعیت‌ترین شهر در شمال کشور، در دهه‌های اخیر، با افزایش روزافزون جمعیت و رشد شتابان، مشکلاتی نظیر گسترش مناطق حاشیه‌نشین بدون سیستم دفع فاضلاب، ساخت و سازهای بدون برنامه‌ریزی، افزایش هزینه‌های خدمات رسانی، نادیده گرفتن بافت‌های موجود برای بهسازی و نوسازی، و عدم توزیع بهینه امکانات در مناطق مختلف شهر، با چالش‌های بسیار زیادی روبرو شده است. ادامه توسعه با این روند، باعث تشدید مسائل اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی خواهد شد. بنابراین، با توجه به اهمیت تعالی به‌عنوان یکی از موضوعات اساسی در زمینه برنامه‌ریزی شهری، در این پژوهش تلاش شده است تا به ارزیابی و بررسی اثربخشی تعالی شهری بر انسجام اجتماع شهری در شهر رشت پرداخته شود. با توجه به اهمیت موضوع، این پژوهش به بررسی تأثیرات اجتماعی و فرهنگی بر انسجام اجتماعی در شهر رشت می‌پردازد. هدف اصلی این مطالعه شناسایی و تحلیل عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر انسجام اجتماعی در این شهر و ارائه راهکارهایی برای بهبود وضعیت موجود است.

از این رو این پژوهش به دنبال پاسخگویی به سوال‌های زیر نیز می‌باشد:

- ۱- وضعیت شاخص‌های تعالی شهری و انسجام اجتماعی در شهر رشت چگونه است؟
- ۲- میزان تاثیرگذاری شاخص‌های تعالی شهری بر انسجام اجتماع شهر رشت چگونه است؟

پیشینه و مبانی نظری تحقیق

در این بخش از تحقیق به نمایش مهم‌ترین و جدیدترین پژوهش‌هایی که در داخل و خارج با تمرکز بر تعالی شهری و انسجام اجتماعی انجام شده است، خواهیم پرداخت. این کار به منظور آشنایی با آخرین پیشرفت‌های این حوزه و ارائه چارچوب مناسب برای تحلیل و بررسی تحقیق حاضر است.

عباسی (۱۴۰۱)، در پژوهشی تحت عنوان «بررسی شاخص‌های تعالی شهری در شهر خرم‌آباد» به این نتیجه دست یافت که شاخص‌های تعالی در سطح شهر خرم‌آباد در حد متوسط است. از طرفی نتایج سنجش شاخص‌های پایداری شهری نیز تقریباً در سطح متوسط ارزیابی شد. همچنین براساس نتایج رگرسیون خطی شاخص‌های بهره‌وری با $0/383$ ، کیفیت زندگی با $0/352$ ، زیر ساخت با $0/297$ ، پایداری زیست محیطی با $0/204$ ، و دربرگیرندگی و شمول اجتماعی با $0/186$ به ترتیب بیشترین اثر را در پایداری اجتماعی داشته‌اند.

کمانرودی کجوری و همکاران (۱۴۰۰)، در پژوهشی به «ارزیابی و رتبه‌بندی تعالی شهری محلات منطقه ۱۸ شهرداری تهران» پرداختند. نتایج این پژوهش نشان داد که محدوده این تحقیق از نظر تعالی شهری در شرایط نامناسبی قرار دارد و این وضعیت در محلات مختلف آن متفاوت است. باک کر و همکاران^۱ (۲۰۲۱)، در پژوهشی به «بررسی رابطه بین تعالی و سرانه زمین در شهرهای بزرگ جهان» پرداخته‌اند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که شهرهایی با سرانه زمین مناسب می‌تواند بدون عواقب زیست محیطی که مستلزم تبدیل زمین‌های کشاورزی و محیط طبیعی به سایر عملکردها است، رونق و تعالی خود را افزایش دهند.

ثاقبی و همکاران (۱۴۰۱)، در پژوهشی تحت عنوان «ارزیابی و سنجش انسجام اجتماع شهری و عوامل موثر بر آن در شهر بجنورد» به این نتیجه دست یافتند که وضعیت انسجام اجتماع شهری بجنورد با توجه به میانگین کلی به دست آمده که برابر با $2/75$ بود، در وضعیت پایین تر از حد متوسط قرار دارد. همچنین از نظر ابعاد مورد بررسی بعد اجتماعی با میانگین $2/84$ دارای بیشترین میانگین بعد و بعد زیست محیطی با میانگین $2/67$ دارای کمترین میانگین بوده است.

کریمیان بستانی و همکاران (۱۴۰۰)، در پژوهشی به «بررسی و ارزیابی اثرات تعالی شهری بر انسجام اجتماع شهری شهر سراوان» به این نتیجه رسیدند که شهر سراوان از نظر وضعیت شاخص‌های تعالی شهری در وضعیت نامناسبی قرار ندارد. به طوری که از میان شاخص‌های تعالی

شهری در شهر سراوان، شاخص زیر ساخت‌ها با میانگین ۳/۲۳ با بالاترین میانگین و شاخص پایداری زیست محیطی با میانگین ۲/۲۷ کمترین میانگین را به خود اختصاص داده است.

سالاری‌مقدم و همکاران (۱۳۹۸)، در مقاله‌ای به «سنجش و ارزیابی انسجام اجتماعی محلات شهری منطقه ۱۵ کلان‌شهر تهران» پرداختند. نتایج نشان داد از میان پنج شاخص مورد بررسی شاخص مدیریتی با میانگین ۱/۷۸ و شاخص اجتماعی - فرهنگی با میانگین ۲/۸۱ به ترتیب دارای بدترین و بهترین وضعیت انسجام اجتماعی در محلات منطقه ۱۵ بوده‌اند.

زیاری و همقدم (۱۴۰۱)، در تحقیقی به «بررسی و تحلیل تعالی شهری و اثرات آن بر انسجام اجتماعی در کلان‌شهر تهران» پرداختند. نتایج حاصل از رگرسیون چند متغیره نشان داد شاخص توسعه زیرساخت‌ها بیشترین تاثیر را بر انسجام اجتماعی داشته است و ۰/۸۰۹ از کل واریانس را تبیین می‌کند.

پیتمن و همکاران^۱ (۲۰۱۹)، در پژوهشی با عنوان «مفهومی برای بهبود رفاه جامعه، تعالی و زندگی پایدار در شهر» به تحلیل اثر تعالی شهرهای ساحلی و پایداری اجتماعی پرداخته‌اند. از منظر نویسندگان نقش اقتصادی، اجتماعی و جغرافیایی این شهرهای ساحلی با توجه به ارائه دو محیط متفاوت دریا و خشکی می‌تواند در توسعه کیفیت زندگی و در نهایت تعالی شهروندان موثر باشد.

آتیا الشمندی^۲ (۲۰۱۷)، در پژوهشی با عنوان «کیفیت شاخص‌های زندگی به عنوان یکی از مولفه‌های ابتکار تعالی شهری و نقش آن‌ها در تقویت انسجام اجتماعی و پایداری شهرهای مصری» به این نتیجه رسیدند که کیفیت زندگی یکی از مهم‌ترین معیارها در جاده‌های شهرهای قابل سکونت و پایدار است. با توجه به افزایش جمعیت و شرایط اقتصادی دشوار در مصر، باید دقت لازم را برای دستیابی به تعالی و تعالی مناسب شهرها انجام داد. هدف نهایی در این راستا، استفاده دقیق و به کارگیری منابع محیطی، اقتصادی و انسانی موجود است.

با بررسی ادبیات پیشین پژوهش، مشخص می‌شود که موضوع این تحقیق به عنوان یکی از مسائل حیاتی در زمینه برنامه‌ریزی و طراحی شهری، اهمیت بسیاری در جهت ایجاد شهرهای پویا، افزایش رفاه شهروندان و بهبود کیفیت زندگی آنها دارد. در بسیاری از پژوهش‌های گذشته، به سنجش و ارزیابی جداگانه شاخص‌های تعالی شهری و انسجام اجتماعی در یک شهر پرداخته شده است؛ اما تا به حال چنین تحقیقی برای منطقه‌ای مانند شهر رشت انجام نشده است. به همین دلیل، این تحقیق برای نخستین بار یک مطالعه جامع و کامل در زمینه تعالی شهری و انسجام اجتماعی در

1. Pittman et al
2. Attia Alshamndy

شهر رشت ارائه می‌دهد و در این منطقه یک خلاء تحقیقاتی وجود دارد که با این تحقیق پر کرده شده است.

مفهوم تعالی شهری

در دهه‌های گذشته، در مجامع بین‌المللی تلاش‌های فراوانی برای تعریف شاخص‌ها و معیارهایی که قابلیت سنجش توانمندی، پویایی، خلاقیت و انسجام اجتماعی شهری را داشته باشند، صورت گرفته است. این ارزیابی‌ها به منظور اندازه‌گیری پایداری شهرها طراحی شده‌اند. رویکرد تعالی به تأکید بر پویایی و سرزندگی و تحول شهرها یکی از این شاخص‌هاست [۶]. این رویکرد با هدف حل مشکلات شهری، بهبود وضعیت کیفی و کمی زندگی شهروندان، ارتقاء کیفیت محیط شهر، پیشبرد شهر به سوی بهبود و موارد دیگر مطرح شده است [۷]. از نظر اتحادیه اسکان بشر سازمان ملل، مفهوم تعالی به عنوان یک ساخت اجتماعی تعریف شده است که به فعالیت‌های انسانی کالبد می‌بخشد [۱۴]. از سوی دیگر، تعالی یک مفهوم گسترده است که در ارتباط با توسعه متعادل و هماهنگ در محیطی همراه با انصاف و عدالت بیان می‌شود [۲۲]. اولین بار مفهوم تعالی شهری در دهه ۱۹۳۰ مطرح شد و در سال ۲۰۱۲ کمیته اسکان بشر سازمان ملل یک شاخص جامع به نام "شاخص تعالی شهری" برای اندازه‌گیری رشد و توسعه انسانی و اقتصادی در شهرها معرفی کرد. این کمیته توضیح داد که شاخص تعالی شهری یک چرخه است که در مرکز آن، نهادهای دولتی، قوانین و مقررات برنامه‌ریزی شهری قرار دارند و اجزای آن شامل تولید، زیرساخت‌ها، پایداری زیست محیطی، کیفیت زندگی، عدالت و برابری شهری است [۱۲]. به عبارت دیگر، مفهوم تعالی شهری با کیفیت زندگی شهری و توسعه پایدار پیوند دارد؛ توسعه‌ای که با مشارکت‌های مدنی، پاسخ به چالش‌های عصر حاضر، بهینه‌سازی منابع و فراهم‌سازی ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های لازم برای آینده تحقق می‌یابد [۱۹]. در (جدول شماره ۱)، تعریف تعالی به گونه‌ای ارائه شده که خوانندگان بتوانند به دقت و بهتر درک و بینشی جامع نسبت به این مفهوم پیدا کنند.

جدول شماره ۱- تعریف تعالی شهری [۱۷]

شهر متعالی شهری است که در آن:	
توسعه زیرساخت‌ها	زیرساخت‌های مناسب مانند آب، فاضلاب، فناوری اطلاعات و ارتباطات را فراهم کرد تا استانداردهای زندگی تقویت شده و فعالیت‌های تولیدی، ارتباطات و حمل‌ونقل بهبود یابند.
رشد اقتصادی	به منظور ارتقای رشد اقتصادی و توسعه، اهدافی مانند افزایش تولید، افزایش سرمایه و درآمد، ایجاد مشاغل مناسب و فراهم کردن فرصت‌های برابر از طریق سیاست‌های اقتصادی و اصلاحات موثر برای همه باید تدارک دیده شود.

این سیاست‌ها از حفاظت از محیط زیست شهری و منابع طبیعی حمایت می‌کنند، بهینه‌سازی مصرف انرژی را ترویج می‌دهند، فشارهای محیطی بر زمین‌های اطراف شهر و منابع طبیعی را کاهش می‌دهند و با استفاده از رویکردهای سبز و خلاق، به کاهش تلفات محیط زیست می‌پردازند.	پایداری زیست محیطی
بهترین رویکرد برای ترکیب پایداری و رشد مشترک، از طریق ایجاد حکمرانی شهری موثر و رهبری تحول‌آفرین، اجرای سیاست‌های منطبق و کارآمد، تدوین قوانین و مقررات موثر، و ایجاد چارچوب‌های نهادی مناسب با سازمان‌های محلی قوی و تعیین ساختار سازمانی دقیق، است.	قانون‌گذاری و حکمروایی مطلوب شهری
توزیع عادلانه ناشی از منافع تعالی را بین افراد تضمین می‌کند. این اقدام منجر به کاهش فقر و تشکیل محله‌های زاغه نشین می‌شود، حقوق گروه‌های اقلیت و اقشار آسیب‌پذیر را حفظ می‌کند، برابری جنسیتی را بهبود می‌بخشد و مشارکت مدنی را در حوزه‌های اجتماعی، سیاسی و فرهنگی تضمین می‌کند.	عدالت و شمول اجتماع
استفاده از فضاهای عمومی برای ارتقای حس شمول اجتماعی و هویت مدنی، افزایش می‌یابد. همچنین، این اقدام به ایمنی و امنیت مالی و جانی مردم کمک می‌کند.	کیفیت زندگی

مفهوم انسجام اجتماعی

در حال حاضر، انواع مختلفی از رویکردها و مفاهیم برای حل مشکلات شهرها مطرح شده است که انسجام اجتماعی یکی از مفاهیم مهم و مرتبط با برنامه‌ریزی شهری است [۱۴]. از این رو، با استفاده از تحقیقات تجربی، اصطلاح انسجام اجتماعی از اواخر دهه ۱۹۶۰ میلادی شکل گرفت. اگرچه در اوایل دهه ۱۹۷۰ میلادی، استفاده از این اصطلاح بسیار کم بود و توجه چندانی به آن نشده بود [۱۵]، اما در سال ۱۹۷۰ میلادی توسط اداره ملی هنر آمریکا این اصطلاح برای اولین بار به منظور دستیابی به ایده‌های برنامه‌ریزی شهری به گفتگو گذاشته شد [۱۵]. اصطلاح انسجام اجتماعی به ظرفیت‌های پاسخگویی یک جامعه یا یک محله به نیازهای فعلی شهروندان بدون آسیب رساندن به نیازهای نسل‌های آینده اشاره دارد و ارتباط نزدیکی با مفهوم پایداری دارد [۳۰]. همچنین، مفهوم انسجام اجتماعی برای افراد مختلف معانی متفاوتی دارد؛ زیرا شهرگرایی و جهانی شدن منجر به ایجاد جوامع متنوع در شهرهای جدید شده و نیازها و خواسته‌های آن‌ها ظاهر می‌شود، اما ارائه تعریف‌های قابل قبول و کاربردی برای انسجام اجتماع چالشی است [۸]. انسجام اجتماعی به معنای دستیابی به شرایطی است که ساکنان به‌طور نسبی آرام و آسوده باشند و این دستیابی به کیفیت برنامه‌ریزی شهری مطلوب یا محله پایدار معادل است [۲۷]. بسیاری از دانشمندان انسجام اجتماعی را به‌عنوان یک مفهوم ذهنی درک می‌کنند و این مفهوم را با عبارات مختلفی از جمله "سرزندگی"، "احساس تعلق"، "نشاط" و "تصور ادراک" برای ساکنان توضیح می‌دهند. اگرچه این عبارات با انسجام اجتماعی در ارتباط نزدیکی دارند، اما به جایگزینی برای آن نمی‌پردازند. مفهوم اصلی انسجام

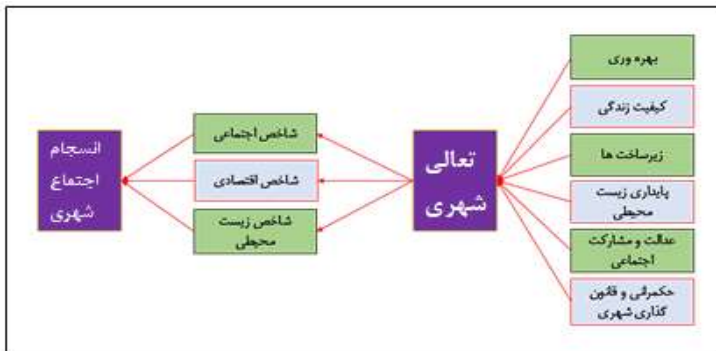
اجتماع، برنامه‌ریزی و ایجاد شرایطی است که به‌طور یکنواخت، توسط جوامع محلی یا بازدیدکنندگان، برای تجربه کیفیت زندگی ارائه می‌شود [۲۹]. انسجام اجتماعی یک مفهوم کلی است که با مفاهیم و اصطلاحات دیگری مانند پایداری، کیفیت زندگی و کیفیت مکان و اجتماعات سالم در ارتباط است [۱۴]. در (جدول شماره ۲) تعریف‌هایی از انسجام اجتماعی ارائه شده است که توسط اندیشمندان ذکر شده است

جدول شماره ۲- تعاریف انسجام اجتماع (منابع: [۲۹]: [۲۵])

تعاریف	سال	اندیشمندان
انسجام اجتماعی «یک مفهوم نسبتاً جدید و مدرن» است که به تازگی دچار چالش شده است.	۱۹۶۹	پیتر هال
شهر منسجم شهری است که مردمش زندگی سالمی در آن دارند و شهری است برای همه، به این معنا که برای کودکان، سالمندان، معلولان، یا افرادی که در آن کار می‌کنند، اما در حومه زندگی می‌کنند، جذاب و ارزشمند و امن است.	۱۹۷۷	هالوگ
انسجام اجتماعی کیفیتی است که ذاتی محیط نیست، بلکه تابع رفتار متقابل میان ویژگی‌های محیطی و خصوصیات فردی است.	۱۹۹۰	پسیون
انسجام اجتماعی مجموعه الزامات انسانی است که باعث رفاه اجتماعی، سلامت و رفاه مردم می‌شود و در برگیرنده رفاه فردی و جامعه است.	۱۹۹۹	نیومن
انسجام اجتماعی را یکی از بزرگترین ایده‌های برنامه‌ریزی شهری برای ارتقا کیفیت زندگی در دوران معاصر می‌دانند.	۲۰۰۴	دیوید گادشالک
انسجام اجتماعی بیانگر فرصت‌هایی است که برای همه اجتماعات محلی، با مقادیر مختلف وجود دارد و آن‌ها را به مکان‌های بهتری برای کار، زندگی و رشد خانواده تبدیل می‌کند.	۲۰۱۰	انجمن ملی مشاوران منطقه‌ای آمریکا
شهر منسجم شهری با برنامه‌ریزی مطلوب، محیطی جذاب و امن برای زندگی، کار و تفریح، دربرگیرنده حکمروایی مطلوب، اقتصاد رقابتی، کیفیت بالای زندگی و پایداری زیست محیطی است.	۲۰۱۱	مرکز شهرهای منسجم سنگاپور
انسجام اجتماعی به عنوان کیفیت زندگی شناخته می‌شود که هر دو ارتباط مستقیم با خوشبختی دارند و حتی در برخی موارد مترادف هم هستند. این اصطلاح همچنین می‌تواند برای توضیح اینکه چگونه جامعه از نظر حس جمعی نیازها و خواسته‌های افراد را برآورده می‌کند، استفاده شود. محاسبه خوشبختی شامل ۹ حوزه است: جمعیت و اجتماع، سلامت، تحصیل و تمرین، منابع اقتصادی، مسکن، جرم و عدالت، فرهنگ و فراغت.	۲۰۱۲	اداره آمار استرالیا، ABS
معنای اصلی انسجام اجتماع، شرایطی را در محلات توصیف می‌کند که ساکنان نسبتاً عاری از مزاحمت‌ها هستند.	۲۰۱۹	Ahmed

با توجه به اینکه مفهوم انسجام اجتماعی دارای اشتراکاتی با مفاهیمی مانند پایداری و کیفیت زندگی است، در این قسمت انسجام اجتماعی به سه بعد متصل تقسیم می‌شود: اقتصادی، اجتماعی و

محیط زیست. اقتصاد به عنوان ارائه دهنده شغل‌ها و درآمد، برای سلامت مردم (توانایی آن‌ها در تأمین غذا، لباس و مسکن) و ارائه نیازهای سطوح بالاتر مانند آموزش، بهداشت و تفریحات بسیار حیاتی است. همچنین، استفاده اقتصادی باید به گونه‌ای باشد که از موجودیت منابع محیط زیست برای نسل‌های حال و آینده بهره‌برداری مسئولانه‌ای داشته باشد. به طور مشابه، بهزیستی اجتماعی به توزیع عادلانه و اجتماعی منابع اقتصادی و محیط زیستی وابسته است؛ آزادی فردی و فرصت‌های برابر، از اجزای اساسی تشکیل‌دهنده برای انعکاس زندگی اجتماعی است. در نهایت، محیط زیست به عنوان زیرساختی برای ارائه منابع طبیعی، ظرفیت دفع زباله و حفظ تعادل بین انسان و محیط طبیعی تأکید دارد [۲۲]. در (شکل شماره ۱)، مدل مفهومی این تحقیق نمایش داده شده است.

شکل شماره ۱- مدل مفهومی پژوهش

مواد و روش تحقیق

این تحقیق به منظور دستیابی به اهداف مورد نظر، از نوع پژوهش‌های کاربردی است و همچنین با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی طراحی شده است. در این مطالعه، سه روش زیر به کار گرفته شده است:

- ۱) مطالعه کتابخانه‌ای و مستندات: برای بررسی متون نظری مرتبط با موضوع پژوهش و شاخص‌های مؤثر در تعالی شهری و انسجام اجتماع؛
- ۲) مشاهدات میدانی: به منظور ارزیابی وضعیت شهر رشت؛
- ۳) استفاده از روش‌های کمی و استفاده از پرسش‌نامه‌ها. شاخص‌ها و آیتم‌های این پژوهش با دو بُعد تعالی شهری و انسجام اجتماعی شهری در (جدول شماره ۳) مشخص شده است.

جدول شماره ۳- شاخص‌ها و آیتم‌های پژوهش

مولفه‌ها	شاخص‌ها	آیتم‌ها
تعالی شهری	بهره‌وری	بازاریابی و وجود بسترهای لازم جهت سرمایه گذاری، مدت زمان لازم جهت ایجاد کسب و کار، تنوع در کسب و کارها، استفاده از فناوری‌های نوین در طرح‌های شهری، میانگین درآمد خانوار شما، دسترسی به اشتغال و داشتن درآمد مناسب، توجه به نیازهای مختلف شهروندان
	کیفیت زندگی	رضایت از محیط محل زندگی، رضایت از کیفیت مسکن خود، دسترسی آسان به خدمات درمانی و بهداشتی، دسترسی آسان به خدمات آموزشی، دسترسی آسان به انواع فضاهای تفریحی، فرهنگی، ورزشی و ...، کیفیت معابر و خیابان‌ها، امنیت عمومی، سرزندگی و پویایی فضاهای شهری
	زیرساخت‌ها	دسترسی آسان به جهت استفاده از حمل‌ونقل عمومی، دسترسی مناسب به پارکینگ‌های عمومی، دسترسی به آب سالم و برق و گاز، دسترسی به اینترنت، دسترسی مناسب به امکانات و خدمات شهری، دسترسی به کتابخانه‌های عمومی، مناسب‌سازی حمل‌ونقل معابر برای معلولین
	پایداری زیست محیطی	عدم آلودگی هوا، عدم آلودگی صوتی، عدم آلودگی خاک، جمع‌آوری به‌موقع و دفع مناسب زباله‌ها و فاضلاب شهری، عدم وجود ساختمان‌های با ظاهر بی‌شکل و نامناسب، فضاهای شهری با ظاهری مناسب و پاکیزه
	عدالت و مشارکت اجتماعی	دسترسی به اطلاعات عمومی شهری، مشارکت شهروندان در پروژه‌های شهری، توانمندسازی مردم از طریق آموزش، توزیع عادلانه خدمات و امکانات شهری در سطوح مختلف شهر، توجه مسئولان به فقر و اسکان غیررسمی، تحقق شفافیت و پاسخگویی در عملکرد مدیریت شهری
	حکمرانی و قانون‌گذاری شهری	مسئولیت‌پذیر بودن مدیران شهری و پایبندی به حقوق مردم، کنترل و مبارزه با فساد اداری و مالی، برخورد با فعالیت‌های غیرقانونی
انسجام اجتماع شهری	اجتماعی	آموزش عمومی، بهداشت عمومی، تعلق به مکان، مشارکت اجتماعی، امنیت فردی و اجتماعی، کیفیت فضاهای عمومی، کیفیت معابر
	اقتصادی	داشتن شغل و درآمد، فرصت‌های شغلی، کالاهای مصرفی
	زیست محیطی	کیفیت فضای سبز، آلودگی محیطی، کیفیت چشم‌اندازهای طبیعی و مطلوب
(منابع: [۶]; [۲۴]; [۱۸]; [۱۰]; [۳۰]; [۸]; [۲۳])		

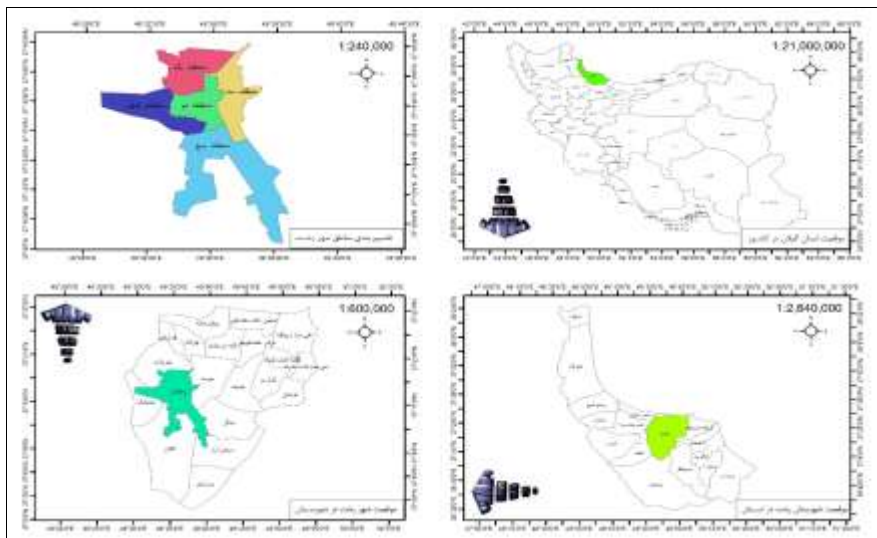
همچنین، جمعیت آماری این پژوهش شامل کلیه ساکنین شهر رشت است که براساس سرشماری سال ۱۳۹۵ به تعداد ۶۷۹۹۹۵ نفر محاسبه شده‌اند. با استفاده از فرمول کوکران، نمونه‌ای به اندازه ۳۸۴ نفر انتخاب شد. پرسش‌نامه از نظر پایایی با استفاده از آلفای کرونباخ برای مولفه تعالی شهری با مقدار ۰/۹۴۱ و برای انسجام اجتماعی شهری با مقدار ۰/۹۱۵، پایداری مطلوب را نشان داده است (جدول ۴). در پایان، داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS و EXCEL و با استفاده از آزمون‌های T تک نمونه‌ای و رگرسیون چند متغیره جهت بررسی تأثیرات تعالی شهری بر انسجام اجتماعی شهری تحلیل شدند.

جدول شماره ۴- آلفای کرونباخ شاخص‌های پژوهش

مولفه	آلفای کرونباخ
شاخص‌های تعالی شهری	۰/۹۴۱
انسجام اجتماع شهری	۰/۹۱۵

محدوده مورد مطالعه

شهر رشت، در مرکز شهرستان رشت و استان گیلان واقع شده است که از شمال به دهستان‌های حومه و پسیخان، از شرق به دهستان‌های سنگر و اسلام‌آباد و سراوان، از غرب به شهرستان شفت و از جنوب به شهرستان رودبار منتهی می‌شود [۹]. این شهر در مرکز جلگه گیلان قرار گرفته و مساحت آن حدود ۱۰۲۴۰ هکتار است [۱۰]. رشت بزرگ‌ترین و پرجمعیت‌ترین شهر شمال ایران در بین سه استان حاشیه‌ای دریای خزر و بزرگ‌ترین سکونتگاه سواحل جنوبی دریای خزر محسوب می‌شود. جمعیت شهر رشت براساس آخرین سرشماری در سال ۱۳۹۵ برابر با ۶۷۹۹۹۵ نفر بوده است که در مقایسه با سال ۱۳۹۰ رشدی معادل ۱/۳ درصد داشته است. موقعیت جغرافیایی شهر رشت در (شکل شماره ۲)، نمایش داده شده است.

شکل ۲- موقعیت جغرافیایی محدوده مورد مطالعه

بحث و ارائه یافته‌ها

یافته‌های توصیفی

تعداد شرکت‌کنندگان در این پژوهش برابر با ۳۸۴ نفر بوده است که از این تعداد، ۷۱ درصد مرد و ۲۹ درصد زن بودند. همچنین، ۵۵ درصد از آن‌ها متأهل و ۴۵ درصد مجرد بودند. بیشترین گروه سنی متعلق به رده ۳۱ تا ۴۰ سال با ۳۲ درصد از کل شرکت‌کنندگان بوده است، که بعد از آن، گروه سنی ۲۱ تا ۳۰ سال با ۳۰ درصد و گروه سنی ۴۱ تا ۵۰ سال با ۲۴ درصد آمار را تشکیل داده‌اند. کمترین حضور گروه سنی مربوط به ۱۵ تا ۲۰ سال با ۵ درصد و گروه سنی ۵۱ سال و بیشتر با ۸ درصد بوده است. وضعیت تحصیلی شرکت‌کنندگان نشان داد که تقریباً نیمی از آن‌ها، یعنی ۴۷ درصد، دارای مدرک لیسانس هستند و کمترین میزان تحصیلات مربوط به زیردیپلم بوده است. نتایج حاکی از آن است که بیش از ۷۲ درصد از شرکت‌کنندگان بیش از ۲۰ سال است که در شهر رشت ساکن هستند، که نشان از بومی بودن بیشتر شرکت‌کنندگان دارد. در بحث اشتغال، نتایج نشان می‌دهد که ۲۹ درصد از آن‌ها دارای شغل آزاد، ۲۲ درصد دانشجو، ۲۱ درصد شاغل در دولتی، ۱۴ درصد بیکار، ۸ درصد بازنشسته و خانه‌دار بوده‌اند.

یافته‌های استنباطی

در این قسمت از آمار تحلیلی، ابتدا با استفاده از آزمون تی تک نمونه‌ای وضعیت شاخص‌های تعالی شهری در شهر رشت مورد بررسی قرار گرفته است و سپس به بررسی وضعیت شاخص‌های انسجام اجتماعی پرداخته می‌شود. همچنین، در ادامه با استفاده از تحلیل رگرسیون چند متغیره، اثرات تعالی شهری بر انسجام اجتماعی شهری مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

بررسی وضعیت شاخص‌های تعالی شهری در شهر رشت

در این پژوهش، برای بررسی وضعیت شاخص‌های تعالی شهری در شهر رشت، از آزمون تی تک نمونه‌ای برای شش شاخص استفاده شد. پرسش‌نامه از طیف پنج گزینه‌ای لیکرت بهره‌برداری کرد که امتیازهای خیلی کم تا خیلی زیاد به آن‌ها اختصاص داده شده بود. میانگین این امتیازها به عنوان معیار تحلیل و سنجش در نظر گرفته شده بود که عدد بیشتر از آن نشان دهنده وضعیت مطلوب و عدد کمتر از آن نشان دهنده وضعیت نامطلوب بوده است. بر اساس (جدول شماره ۵)، نتایج آزمون تی تک نمونه نشان داد که سطح معناداری تمامی شاخص‌ها کمتر از ۰/۰۵ است، به این معنی که تمامی شاخص‌ها دارای سطح معناداری هستند و می‌توان نتایج را به جامعه آماری تعمیم داد. این

نتایج نشان می‌دهد که از شش شاخص مورد بررسی، فقط یک شاخص کیفیت زندگی دارای وضعیت مطلوب است که میانگین آن برابر با $0.1/3$ است و مقدار تی نیز مثبت است. به طور خاص، میانگین شاخص‌های بهره‌وری ($2/53$)، زیرساخت‌ها ($2/79$)، پایداری زیست محیطی ($2/71$)، عدالت و مشارکت اجتماعی ($2/50$)، و حکمرانی و قانون‌گذاری شهری ($2/24$) نشانگر وضعیت نامطلوبی در شهر رشت هستند (جدول شماره ۵).

جدول شماره ۵- آزمون تی تک نمونه شاخص‌های تعالی شهر رشت

مطلوبیت عدد مورد آزمون = ۳						
شاخص	آماره (t)	مقدار	میانگین عددی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	
					حد بالا	حد پایین
بهره‌وری	-۴/۱۹۰	۲/۵۲۷۶	۰/۰۰۰	-۰/۴۷۲۳۵	-۰/۲۴۶۹	-۰/۶۹۷۸
کیفیت زندگی	۰/۱۳۴	۳/۰۱۴۱	۰/۰۰۴	۰/۰۱۴۱۱	۰/۲۲۴۱	۰/۱۹۵۹
زیرساخت‌ها	-۲/۲۱۶	۲/۷۹۰۲	۰/۰۳۰	-۰/۲۰۹۶۸	-۰/۰۲۰۵	-۰/۳۹۸۹
پایداری زیست محیطی	-۳/۱۰۵	۲/۷۱۲۴	۰/۰۰۳	-۰/۲۸۷۶۳	-۰/۱۰۲۴	-۰/۴۷۲۹
عدالت و مشارکت اجتماعی	-۴/۳۶۱	۲/۵۰۰۰	۰/۰۰۰	-۰/۵۰۰۰۰	-۰/۲۷۰۷	-۰/۷۲۹۳
حکمرانی و قانون‌گذاری شهری	-۶/۱۶۰	۲/۲۳۶۶	۰/۰۰۰	-۰/۷۶۳۴۴	-۰/۵۱۵۶	-۱/۰۱۱۳
تعالی شهری رشت	-۳/۹۰۱	۲/۶۳۰	۰/۰۰۰	-۰/۳۷۰	-۰/۱۸۰	-۰/۵۵۹

بررسی وضعیت شاخص‌های انسجام اجتماع در شهر رشت

برای بررسی وضعیت سیزده شاخص انسجام اجتماعی در شهر رشت، از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شد. طبق (جدول شماره ۶)، نتایج آزمون تی تک نمونه نشان داد که سطح معناداری تمامی شاخص‌ها کمتر از $0.05/0$ است، بدین معنا که آزمون مورد قبول و معتبر است. از بین این شاخص‌ها، فقط سه شاخص از میانگین بالاتری برخوردارند که شامل آموزش عمومی، کیفیت فضای عمومی و کیفیت چشم‌انداز طبیعی و مطلوب هستند، در حالی که سایر شاخص‌ها کمتر از میانگین قرار دارند. بنابراین، سه شاخص آموزش عمومی، کیفیت فضای عمومی و کیفیت چشم‌انداز طبیعی و مطلوب وضعیت مطلوبی دارند، در حالی که شاخص‌های داشتن شغل و درآمد، فرصت‌های شغلی، کالاهای مصرفی، کیفیت فضای سبز، آلودگی محیطی، بهداشت عمومی، تعلق به مکان، مشارکت

اجتماعی، امنیت فردی و اجتماعی و کیفیت معابر دارای وضعیت نامطلوبی هستند. به طور کلی، انسجام اجتماعی در شهر رشت در وضعیت نامناسبی قرار دارد (جدول شماره ۶).

جدول شماره ۶- آزمون تی تک نمونه شاخص‌های انسجام اجتماع شهر رشت

مطلوبیت عدد مورد آزمون = ۳					
شاخص	مقدار آماره (t)	میانگین عددی	سطح معناداری	افاصله اطمینان ۹۵ درصد	
				حد بالا	حد پایین
داشتن شغل و درآمد	-۲/۶۰۶	۲/۶۶۱	-/۰۰۱	-/۰۷۷۸	-/۰۵۹۸۶
فرصت‌های شغلی	-۱/۷۶۶	۲/۷۷۴	-/۰۰۲	-/۰۲۲۹	-/۰۴۸۱۵
کالاهای مصرفی	-۱/۸۴۲	۲/۷۷۲	-/۰۰۷	-/۰۱۹۳	-/۰۴۷۰۹
آموزش عمومی	۱/۱۵۷	۳/۱۲۱	-/۰۰۲	۰/۳۳۰۰	-/۰۸۸۱
کیفیت فضای سبز	-/۰۷۱	۲/۹۹۲	-/۰۰۴	۰/۲۲۰۱	-/۰۲۳۶۲
آلودگی محیطی	-۱/۹۸۸	۲/۸۰۱	-/۰۰۱	-/۰۰۱۲	-/۰۳۳۹
بهداشت عمومی	-۲/۸۶۱	۲/۷۱۵	-/۰۰۶	-/۰۸۵۸	-/۰۴۸۴۱
تعلق به مکان	-۳/۵۶۴	۲/۵۹۷	-/۰۰۱	-/۰۱۷۷۰	-/۰۶۲۹۵
مشارکت اجتماعی	-۳/۴۱۶	۲/۵۸۱	-/۰۰۱	-/۰۱۷۳۷	-/۰۶۶۵
امنیت فردی و اجتماعی	-۱/۳۹۴	۲/۸۶۳	-/۰۰۸	۰/۵۹۶	-/۰۳۳۳۸
کیفیت فضاهای عمومی	۳/۸۴۶	۳/۴۱۱	-/۰۰۰	۰/۶۲۵۲	۰/۱۹۷۴
کیفیت معابر	-۳/۷۵۵	۲/۵۸۶	-/۰۰۰	-/۰۱۹۴۷	-/۰۶۳۳۳
کیفیت چشم‌اندازهای طبیعی و مطلوب	۰/۸۰۶	۳/۰۸۶	-/۰۰۳	۰/۲۹۹۵	-/۰۱۲۷۴
انسجام اجتماع شهری	-۱/۷۱۴	۲/۸۴۳	-/۰۰۲	-/۰۱۵۷	-/۰۳۳۹۶

بررسی اثرات تعالی شهری بر انسجام اجتماع شهری در شهر رشت برای بررسی اثرات تعالی شهر رشت بر انسجام اجتماعی شهری، از آزمون رگرسیون خطی چند متغیره و آزمون فیشر استفاده شده است. همان‌طور که در (جدول شماره ۷) نشان داده شده، مقدار همبستگی ضریب پیرسون $۰/۹۸۳$ و مربع ضریب همبستگی $۰/۹۹۶$ است. این اعداد نشان‌دهنده رابطه معنادار بین اثرات تعالی و انسجام اجتماعی با توجه به سطح معنی‌داری ($۰/۰۰۱$) می‌باشد. به عبارت دیگر، اثرات تعالی بر انسجام اجتماعی در شهر رشت بسیار قابل توجه بوده است (جدول شماره ۷ و ۸).

جدول شماره ۷- تحلیل واریانس اثرات تعالی شهری بر انسجام اجتماعی شهری

ضریب پیرسون	مربع ضریب همبستگی	ضریب تعدیل شده	خطای استاندارد برآورد
۰/۹۸۳	۰/۹۶۶	۰/۹۶۲	۰/۰۵۸۳۵

جدول شماره ۸- تحلیل واریانس مبتنی بر وجود رابطه خطی اثرات تعالی شهری بر انسجام اجتماعی

مولفه	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مجموع مربعات	آماره F	معناداری
رگرسیون	۳۹/۱۴۵	۶	۶/۳۵۲۴	۶/۵۲۴	۰/۰۰۱
باقی مانده	۱/۷۳۹	۳۷۸	۰/۰۲۵	۰/۰۲۵	
مجموع	۴۰/۵۲۴	۳۸۴			

نتایج (جدول شماره ۹) نشان می‌دهد که سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ است که این امر حاکی از قابلیت تعمیم نتایج به کل جامعه آماری است. مقدار بتای به دست آمده میزان تأثیر هر یک از شاخص‌های رشد تعالی شهری بر انسجام اجتماعی شهری را نشان می‌دهد، به طوری که هرچه این مقدار بیشتر باشد، تأثیر بیشتری بر شاخص انسجام اجتماعی دارد. بر این اساس، کیفیت زندگی با مقدار بتای ۰/۵۳۴ بیشترین تأثیر را بر انسجام اجتماعی شهر رشت داشته و شاخص پایداری زیست‌محیطی با ضریب بتای ۰/۱۰۲ کمترین تأثیر را بر انسجام اجتماعی این شهر داشته است. همچنین، پس از شاخص کیفیت زندگی، به ترتیب شاخص‌های بهره‌وری، عدالت و مشارکت اجتماعی، حکمرانی و قانون‌گذاری شهری و زیرساخت به ترتیب با ضریب بتای ۰/۲۶۹، ۰/۱۳۵، ۰/۱۲۴ و ۰/۱۰۸ بیشترین تأثیرات را بر انسجام اجتماعی شهر رشت داشته‌اند (جدول شماره ۹).

جدول شماره ۹- ضریب رگرسیون متغیرهای مستقل (شاخص‌های تعالی شهری) و متغیر وابسته (انسجام اجتماعی)

متغیرها	ضریب استاندارد		ضریب غیراستاندارد		سطح معناداری
	BETA	خطای استاندارد	B	T	
مقدار ثابت	۰/۰۲۳	۰/۰۸۸		۰/۲۵۵	۰/۰۰۸
بهره‌وری	۰/۲۶۹	۰/۰۴۰	۰/۲۹۳	۶/۸۰۶	۰/۰۰۱
کیفیت زندگی	۰/۵۳۴	۰/۰۴۴	۰/۷۴۵	۱۶/۵۰۰	۰/۰۰۱
زیرساخت	۰/۱۰۸	۰/۰۶۱	۰/۰۹۹	۱/۷۷۲	۰/۰۰۲
پایداری زیست محیطی	۰/۱۰۲	۰/۰۵۲	۰/۰۰۲	۰/۰۳۳	۰/۰۰۳
عدالت و مشارکت اجتماعی	۰/۱۳۵	۰/۰۵۰	۰/۱۴۹	۰/۶۹۶	۰/۰۰۹
حکمرانی و قانون‌گذاری شهری	۰/۱۲۴	۰/۰۴۵	۰/۰۲۹	۰/۵۳۷	۰/۰۰۴

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها

گسترش شهرنشینی و پیچیدگی‌های منحصر به فرد زندگی شهری، نیازمند توجه بیش از پیش و جامع به راهبردهای موثر برای بهبود کیفیت زندگی ساکنان شهرها را نمایان می‌سازد. در این راستا، مفهوم تعالی شهری به‌عنوان یک چارچوب گسترده برای ارزیابی توسعه و رفاه انسانی و اجتماعی، در ارتباط با میزان و کیفیت شهرنشینی مورد توجه قرار گرفته است که تأثیر زیادی بر شاخص انسجام اجتماعی دارد. از این‌رو، اهمیت این مسئله موجب شده است که پژوهش حاضر به بررسی و ارزیابی شاخص‌های تعالی شهری و تأثیر آن‌ها بر انسجام اجتماعی در شهر رشت پرداخته شود. در این راستا، شش شاخص در قالب ۳۷ آیتم برای متغیر تعالی شهری و سه شاخص در قالب ۱۳ آیتم برای متغیر انسجام اجتماعی، با توجه به تحقیقات پیشین، انتخاب و تدوین شدند. پس از جمع‌آوری داده‌ها و تکمیل پرسش‌نامه‌ها، آن‌ها با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS و EXCEL و آزمون‌های آماری T تک نمونه‌ای و رگرسیون چند متغیره، برای بررسی اثرات تعالی شهری بر انسجام اجتماعی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. نتایج حاصل از آزمون T تک نمونه‌ای نشان می‌دهد که وضعیت شاخص‌های تعالی و انسجام اجتماعی در شهر رشت به طور کلی مناسب نیست. به عبارت دیگر، اثرات تعالی بر انسجام اجتماعی در این شهر چشمگیر است؛ به طوری که شاخص کیفیت زندگی با مقدار بتای $0/534$ بیشترین تأثیر را دارد و شاخص پایداری زیست محیطی با ضریب بتای $0/102$ کمترین تأثیر را بر انسجام اجتماعی دارد. همچنین، نتایج این تحقیق با یافته‌های سایر پژوهش‌ها که به ارزیابی تعالی شهری و انسجام اجتماعی در شهرهای دیگر پرداخته‌اند، هم‌خوانی دارد. به این ترتیب، برای دستیابی به اهداف توسعه شهر رشت، ضروری است که مسئولان و برنامه‌ریزان شهری با برنامه‌ریزی جامع، اقدامات لازم را برای ارتقاء تعالی شهر انجام دهند و طرح‌ها و برنامه‌ریزی‌هایی که به بهبود شاخص‌های تعالی شهری کمک می‌کنند، اجرا کنند. این اقدامات باعث می‌شود که در آینده، شهر رشت در زمینه‌های مختلف از قبیل اقتصادی، اجتماعی، مدیریتی، کالبدی و زیست محیطی، رشد و پیشرفت بیشتری را تجربه کند و به سوی توسعه پایدار حرکت کند. با توجه به نتایج حاصل از این تحقیق، می‌توان نتیجه گرفت که وضعیت شاخص‌های تعالی و انسجام اجتماعی در شهر رشت نیازمند بهبود جدی است. این موضوع نشان می‌دهد که شهرنشینی و توسعه شهری باید به‌طور همزمان با تأمین کیفیت زندگی مناسب و ایجاد ارتباطات اجتماعی و فرهنگی مؤثر، مورد توجه قرار گیرند. با توجه به اهمیت برقراری توازن میان شاخص‌های تعالی و انسجام اجتماعی، پیشنهاد می‌شود که مسئولان شهری با تدابیر معقولانه و رویکردهای جامع، به بهبود وضعیت فعلی پرداخته و زمینه‌های لازم برای رشد پایدار شهری فراهم سازند.

با توجه به تفاوت‌های موجود در شاخص‌های مختلف شهر رشت با سایر شهرها، می‌توان نتیجه گرفت که ارزیابی دقیق و مداوم از شاخص‌های تعالی شهری و انسجام اجتماعی در این منطقه، امری ضروری و اساسی است. این اقدامات می‌توانند به وضعیت بهتر شهر رشت در آینده کمک کنند و به‌طور کلی، به توسعه پایدار و بهبود کیفیت زندگی ساکنان این شهر کمک شایانی نمایند. به‌طور خلاصه، با توجه به یافته‌های این تحقیق و تطبیق آن با نتایج پژوهش‌های دیگر، می‌توان نتیجه گرفت که تعالی شهری و انسجام اجتماعی به‌طور مستقیم به هم مرتبط هستند و اقداماتی که به بهبود هر دوی این شاخص‌ها کمک کنند، می‌توانند به توسعه پایدار شهر رشت و بهبود شرایط زندگی در این منطقه کمک کنند.

References

- 1) Putnam, R. D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. Simon and Schuster.
- 2) Cohen, A. P. (1985). *The Symbolic Construction of Community*. Routledge.
- 3) Etzioni, A. (1993). *The Spirit of Community: Rights, Responsibilities, and the Communitarian Agenda*. Crown Publishers.
- 4) Glaser, B. G., & Strauss, A. L. (1967). *The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*. Aldine Publishing Company.
- 5) Helliwell, J. F., & Putnam, R. D. (2004). The social context of well-being. *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences*, 359(1449), 1435-1446.
- 6) Abbasi, Hamed. (2022). Investigating indicators of urban prosperity in Khorramabad city, *Human Geography Research*, 54(2), 599-615. (in Persian).
- 7) Ahdanjad Roshti, Mohsen; Sajjadi, Jila; and Yari Qoli, Vahid. (2017). Investigating the place of the concept of urban livability in the urban development plan (study example: Zanjan City Master Plan), *Geography Quarterly*, 16(59), 106-93. (in Persian).
- 8) Ahmed, Nora Osama. & El-Halafawy, Amr Mostafa. & Ahmed Mohamed, Amin. (2019) A Critical Review of Urban Livability, *European Journal of Sustainable Development*, Vol.8, No.1, pp.165-182.
- 9) Akbari, Majid; and Ali Akbari, Ismail. (2016). Interpretive structural modeling of factors affecting the livability of Tehran metropolis, *Space Planning and Planning*, 21(1), 1-31.
- 10) Alavi, Saida; Nazmfar, Hossein; and Eshghi Chaharbarj, Ali. (2019). Evaluation and measurement of urban prosperity indices (CPI) in Tehran metropolis, *Spatial Planning*, 10(3), 77-97.

- 11) Amir Entekhbi, Shahram; Qolipour, Yaser and Maythami, Saeed. (2017). An analysis on the relationship between the learning city and the creative city in order to achieve a sustainable city (case study: Rasht city). *Human settlement planning studies*, 13(2), 465-482. (in Persian).
- 12) Dabdabeh, Mohammad, et al. (2023a): Consolidation Identity in Architecture and Interior Architecture: Review on Adaptive Land Use Alteration in Tabriz Historical Houses (Qajar Era); A Selection of Architect Dabdabeh's Works, Tehran: Tahangostar Publications, First Edition. (In Persian)
- 13) Dabdabeh, Mohammad. (2021). Handwritten Notes from Dabdabeh's Architectural Works Collection (Environmental Perception), Tehran. (In Persian)
- 14) Dabdabeh, Mohammad. et al. (2024b). The Phenomenology Of Spatial Variations In The Poetics Of Interior Architecture; (Case Study: Tabriz Historic Bazaar Complex), *Journal of Sustainable Architecture and Environment*, Vol 1, No 4, Shiraz, pp. 37-54. (In Persian)
- 15) Dabdabeh, Mohammad. Seddigh, Morteza. Rezvanpanah, Majid. (2020). Review of the Book "Design Based on Human Perception and Behavior" from the Works of Architect Dabdebeh, *Journal of Architecture and Urban Planning; Ma'mar Shahr*, Vol. 1, No. 4, pp. 98-117. (In Persian)
- 16) Geng, Y. and H. Zhang (2021). "Coordinated interactions of sustainable urbanization dimensions: Case study in Hunan, China." *Sage Open* 11(2). <https://doi.org/10.1177/21582440211009198>
- 17) Habitat, U. N. (2013). *State of the world's cities 2012/2013: Prosperity of cities*. Routledge.
- 18) Jahani, Dariush; Nazmfar, Hossein; Masoumi, Mohammad Taghi; and Samadzadeh, Rasul. (2021). Evaluation and measurement of urban prosperity indicators in Ardabil city, *Urban Research and Planning*, 13(51), 1-18. (in Persian).

- 19) Kaman Rudi Kejori, Musa; Prizadi, Tahir; Aga, Farhad; Momeni Bid Zard, Azita; and Shafii, Fatemeh. (2021). Evaluation and ranking of the urban development of neighborhoods in the 18th region of Tehran municipality, human settlements planning studies, 16(4), 823-840. (in Persian).
- 20) Karimian Bostani, Maryam; Sepahian, Abdulsalam; Sarabandi, Zahra; and Firouzi Rad, Sima. (2021). Investigating and evaluating the effects of urban prosperity on urban livability (case study: Saravan city), Urban Future Research, 1(2), 20-34. (in Persian).
- 21) Khorasani, Mohammad Amin. (2013). A reflection on the concept of livability, recognition and assessment of approaches, the first sustainable architecture and urban development conference, Sazeh Kavir Company, Bukan.
- 22) Khorasani, Mohammad Amin. (2017). Comparative analysis and evaluation of the views of residents and local managers regarding the livability of peri-urban villages in Varamin, Geography and Development, 16(51), 261-280.
- 23) Khorasani, Mohammad Amin; and Akbarian Rounizi, Saeedreza. (2019). Assessment of livability in Pirashhari rural areas (case study: central part of Shiraz city), Regional Planning, 10(40), 133-146.
- 24) Mehri, Masoumeh; and Eastgoldi, Mustafa. (2022). Investigating the effects of good urban governance on urban prosperity in Shiraz city, Geography and Human Relations, 5(1), 173-288. (in Persian).
- 25) Mohammadi De Cheshme, Mustafa; Hajipour, Nazanin. (2021). Comparative analysis of urban prosperity in Copeland's integration model (case study: urban areas of Kermanshah), Urban Research and Planning, 12(44), 1-20. (in Persian).
- 26) Pires, F. M., et al. (2019). "Integrated system architecture for decision-making and urban planning in smart cities." International Journal of Distributed Sensor Networks 15(8): 1550147719867829.

- 27) Pittman, S. J., Rodwell, L. D., Shellock, R. J., Williams, M., Attrill, M. J., Bedford, J., & Mc Quatters-Gollop, A. (2019). Marine parks for coastal cities: A concept for enhanced community well-being, prosperity and sustainable city living. *Marine Policy*, 103, 160-171.
- 28) Rahnama, Mohammad Rahim; Ghanbari, Mohammad; Mohammadi Hamidi, Samia; and Hosseini, Seyyed Mustafa. (2018). Evaluation and measurement of urban livability in Ahvaz metropolis, *Shahr Padayar*, 2(2), 1-17.
- 29) Safaipour, Massoud; Maleki, Saeed; Hataminejad, Hossein; and Madanlu Joibari, Massoud. (2017). Evaluation and measurement of the components of urban prosperity in Ahvaz metropolis, *Geography and Environmental Sustainability*, 7(22), 47-35. (in Persian).
- 30) Saidpur, Sharare; Barzegar, Sadiq; and Rasouli, Mohammad. (2022). Analysis and evaluation of flourishing indicators in urban areas (case study: Saqqez city), *Urban Environment Planning and Development*, 2(6), 48-33. (in Persian).